
Examensarbete i Lärarprogrammet
vid
Institutionen för pedagogik – 2009

KALLE OCH LISA LEKER MED BILAR OCH DOCKOR

**Pedagogers syn på barns leksaker, aktiviteter
och textila aktiviteter utifrån ett
genusperspektiv**

Josefine Alexanderson och Erika Johannesson

HÖGSKOLAN I BORÅS
INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK

Sammanfattning

Arbetets art: Lärarprogrammet, inriktning Lärare för förskolan och förskoleklass – grunden till lärare och Lärare för förskola, förskoleklass och grundskolans tidigare år – utveckling och lärande genom textil på Högskolan i Borås. 210 högskolepoäng.

Examensarbete ”Att utforska pedagogisk verksamhet” 15 högskolepoäng i utbildningsvetenskap.

Titel: ”Kalle och Lisa leker med bilar och dockor”

Pedagogers syn på barns leksaker, aktiviteter och textila aktiviteter utifrån ett genusperspektiv.

Engelsk titel: Kalle and Lisa plays with cars and dolls.

Educationalists vision at children’s toys, activity and textile activity from outside a gender perspective.

Nyckelord: Förskola, genus, jämställdhet, könsroller, textil

Författare: Josefine Alexanderson och Erika Johannesson

Handledare: Lena Tyrén

Examinator: Maud Ihrskog

BAKGRUND:

Det är samhällets normer, värderingar och förväntningar som påverkar synen på könet. Som pedagog har man en stor inverkan på barns framtida syn och utveckling gällande könroller.

SYFTE:

Vårt syfte är att undersöka om pedagoger styr barns aktiviteter och val av leksaker utifrån ett medvetet genusperspektiv, samt om de utövar textila aktiviteter utifrån ett genusperspektiv.

METOD:

Vi har valt att använda oss av intervjuer som är en kvalitativ undersöknings metod. Vårt intresse är att få en inblick i pedagogernas tankar och åsikter gentemot könsroller i samband med leken och textilen.

RESULTAT:

Pedagogerna anser att de omedvetet kan styra barn mot val av leksaker och aktiviteter men de är medvetna om att det finns könsrelaterade leksaker då samhället består av normer och värderingar. De är medvetna om att de är med och påverkar barns roll gällande deras könsidentitet. Pedagogerna anser att textila material och aktiviteter är roligt och lärorikt men att de finns för lite tid till att utföra det.

Innehåll

1 Inledning.....	7
2 Syfte.....	8
2.1 Frågeställningar	8
3 Bakgrund	9
3.1 Könsrollernas historia.....	9
3.2 Samhällets syn på kön	10
3.3 Pedagogernas påverkan på könsrollerna	11
3.4 Könsidentitet och könsrollers påverkan i förskolan.....	12
3.5 Textil	12
4 Teoretisk ram.....	14
4.1 Paechter	14
4.2 Connell.....	15
5 Metod och genomförande	16
5.1 Kvalitativ metod	16
5.2 Intervju som redskap.....	17
5.3 Urvalsgrupp	17
5.4 Genomförande	18
5.5 Analys/bearbetning	18
5.6 Etiska regler	19
5.7 Validitet och reliabilitet.....	19
6 Resultat.....	21
6.1 Pedagogernas syn på manligt respektive kvinnligt i förskolan	21
6.2 Pedagogernas syn på textilen i förskolan.....	22
6.3 Pedagogernas påverkan på barns val av leksaker och aktiviteter.....	23
6.4 Pedagogernas medvetenhet	24
7 Diskussion	25
7.1 Resultatdiskussion.....	25
7.1.1 Pedagogers syn på manligt respektive kvinnligt i förskolan	25
7.1.2 Pedagogernas syn på textilen i förskolan.....	26
7.1.3 Pedagogernas påverkan på barns val av leksaker och aktiviteter	27
7.1.4 Sammanfattning	29
7.2 Didaktiska konsekvenser	29
7.3 Metoddiskussion	30

7.4 Förslag till fortsatt forskning	30
Tack	31
Referenser	32
Bilagor.....	34

1 Inledning

Genusfrågorna är aktiva i samhället, de utvecklas med tidens gång vilket gör att det påverkar förskolan i högsta grad. Så sent som 1980 kom lagen om könsdiskriminering (Rithander, 1991). Det är alltså inte mer än 30 år sedan den här lagen kom till och dess för innan såg förhållandena annorlunda ut om man var en man eller kvinna. Vi kan i dagens samhälle se en skillnad om vi så bara går ut på torget, då kan vi se män som drar barnvagnar.

Hur pedagogerna arbetar på förskolan har troligen en inverkan på barns bild av könsroller vilket troligen avspeglar sig från samhällets syn på könsroller. För att vi ska kunna nå en jämställd förskola så behöver alla pedagoger ta del av ny forskning och följa samhällets utveckling och på så sätt ge barnen alla möjligheter.

Vi är två studenter som går två olika inriktningar på Högskolan i Borås. Vårt intresse till det här ämnet uppstod när vi under vår utbildning kommit i kontakt med pedagoger och barn ute i verksamheten som genom sitt dagliga arbete stötte på könsroller och mönster. Vår nyfikenhet utvecklades till att vi ville undersöka vidare i hur pedagogerna såg på barns val av leksaker och aktiviteter i förskolan och även hur pedagogerna såg på textilen i den dagliga verksamheten hos pojkar och flickor.

2 Syfte

Vårt syfte är att undersöka om pedagoger styr barns aktiviteter och val av leksaker utifrån ett medvetet genusperspektiv, samt om de utövar textila aktiviteter utifrån ett genusperspektiv.

2.1 Frågeställningar

- Vad anser pedagogen vara manligt och kvinnligt inom förskolan?
- Hur ser pedagoger på textila aktiviteter i verksamheten?
- Utförs textila aktiviteter på förskolan, deltar i så fall båda könen i de textila aktiviteterna?
- Anser pedagogerna sig vara medvetna hur de bemöter barnen gällande genusrelaterade aktiviteter och leksaker?

3 Bakgrund

I bakgrunden tar vi upp könsrollernas historia, samhällets syn på könet, pedagogernas påverkan på könsrollerna, könsidentiteten och könsrollers påverkan i förskolan samt textilen som aktivitet och material.

3.1 Könsrollernas historia

Det var under 1950-talet som begreppet könsroll utvecklades. Begreppet kön som kom från ordet ”gender” började användas på 1970-talet inom den anglosaxiska kvinnoforskningen. Begreppet genus betonar de sociala samspelet och varierar beroende på situationen de befinner sig i, platsen och sällskapet. Genus markerar maktaspekter i relationer beroende på sammanhanget och sällskapet (Tallberg Broman 2002, s.25).

En mängd olika beslut har tagits för att förändra kvinnors och mäns villkor sedan 1900-talet. 1919 fick kvinnor rösträtt samt möjligheten att bli invalda till riksdagen. Kvinnor som blev änkor efter 1951 fick bli förmyndare för sina egna barn. Sedan 1961 har kvinnor haft rätt att få samma lön som män i lika arbete och 1980 kom lagen om könsdiskriminering i arbetslivet. Trots det här lever kvinnor och män fortfarande i olika världar med olika förutsättningar i Sverige (Rithander, 1991, s.1-2). Under 50-talet var kvinnors yrkesaktivitet lägre än vad det någonsin varit under 1900-talet. Medan männen försörjde familjen så skötte kvinnorna hushållet och barnuppfostran. Åren efter 1960 ökade antalet gifta kvinnors yrkesaktivitet och familjeförhållandena ändrades (Bjerrum Nielsen & Rudberg, 1991. s.38-39). Katedralskolor, klosterskolor, gymnasier och läroverken var förknippade med kyrkan. De som undervisade fram till 1800-talet var präster eller informatorer och de som arbetade inom de områdena var män (Tallberg Broman 2002, s.39). Efter att den moderna industrin växte fick kvinnor möjlighet till att vara ute i arbetsmarknaden, men de fick arbeta inom produktionsområdet. De kunde jobba inom de så kallade kvinnoyrkena som exempelvis sekreterare, sjuksköterska, lärare eller affärsbiträde. Kvinnorna arbetade inte bara på dagarna utan när arbetsdagen var slut fick de fortsätta med vardagssysslorna i hemmet. Kvinnorna tvingades arbeta på grund av att vara mindre beroende av mannen. Kvinnan stod på den tiden för två tredjedelar av de totala arbetena i samhället. Trots det så hade männen en högre ställning i samhället och kvinnans arbete hade inte lika stor betydelse som mannens och fick därför heller inte lika bra betalt skriver Scheu (1979, s. 19-20).

Flickor och pojkar har inte alltid haft samma förutsättningar i skolan. De hade inte heller samma möjligheter vilket gjorde att det inte sågs lämpligt att de skolades på samma sätt

(Tallberg Broman 2002). Tallberg Broman (2002 s.9) beskriver hur samundervisningen under tidiga 1900-tal inte kunde genomföras på grund av hygieniska synpunkter. Det var främst att flickor inte klarade av att genomföra samma krävande uppgifter som pojkar, då det var viktigt att skydda flickor mot intellektuell överansträngning. Tallberg Broman (2002, s.46) nämner att år 1909 kom en särskild 7-årig flickskola inom det offentliga skolväsendet, men att det var först under 1930- 1940- talen som antalet kvinnliga elever ökade inom den ordinarie undervisningen.

3.2 Samhällets syn på kön

Rithander (1991, s.8-9) menar att som nyfödda görs vi till antingen pojkar eller flickor, att det inte är något som vi föds till utan en social påverkan. Scheu (1979) menar om fostret är aktivt, sparkar och rör sig mycket i magen finns en föreställning om att det blir en pojke. Redan innan barnet är fött frågar föräldrarna sig vad det blir för något kön. Första frågan och svaret som kommer när barnet föds är om det är en pojke eller flicka. Samhällets normer, värderingar och förväntningar utifrån roller påverkar hur vi människor ser på det nyfödda barnet. Evenshaug & Hallen (2001) menar att som spädbarn föds alla hjälplösa och är helt beroende av andra och vi placeras sedan in i något av de två facken. Därefter finns krav och förväntningar att leva upp till Einarsson & Hultman (1984) anser att barnen har en yttre press på sig för att kunna leva upp till de könsmönster och förväntningar som ställs på dem. Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991) menar att det som samhället eftersträvar är att vara den snälla flickan eller den tuffa pojken. Det stärks genom åren då omgivningen uppmuntrar och berömmar de här beteendena. Ritander (1991 s.45-53) menar att pojkar brukar vara busiga, bråkiga, stökiga och högljuda medan flickor sägs vara mer tillbakadragna, duktiga och tysta. Pojkar kan i de här fallen behöva känna närhet och omsorg. Flickor däremot kan behöva uppmuntras och framhävas mer för att våga ta för sig mer än vad de redan gör.

De könsskillnaderna som finns kan ha en påverkan beträffande hur mannen och kvinnan ser på sig själva och hur de vill bli uppfattade av omgivningen. Deras syn påverkar hur omgivningen ser på de stereotypa könsmönstren och det har en inverkan på hur vi sedan ser på barns agerande menar Johansson (2008, s. 14). Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991, s.97-98) anser att fadern är mer könstypifierad än modern. Fadern uppmuntrar könsstereotypt beteende hos sina söner under hela uppfostringstiden för att de inte skall bli feminina pojkar . Redan när barn är i två års ålder uppmuntrar fadern och känner ansvar för att hans lilla pojke skall uppmuntras maskulint för att lära sig könrollerna i vardagen och ta tillvara på det i leken.

Enligt SOU 2006:75 (s.60) bör vi som pedagoger undvika att kategorisera individerna in i grupper, pojk- och flickgrupper. När en pojke (som exemplet tar upp) är bråkig så bör pedagogerna använda namn istället för att skylla på en grupp där alla av samma kön dras över ett streck det sker hemma likaså på förskola eller skola.

Zackari & Modigh (2000) skriver att begreppet värdegrund ligger som bas till läroplanen och skall även ligga som grund för all verksamhet inom förskola och skola. Värdegrunden belyser allas lika värde och jämställdhet mellan kvinna och man.

3.3 Pedagogernas påverkan på könsrollerna

Pedagoger har en stor inverkan på barn som de möter dagligen. Det är viktigt att komma ihåg att de verksamma pedagogerna är en förebild och en hjälpande hand i barns utveckling som sker dagligen. Föräldrar tillsammans med pedagoger har en viktig roll i flickors och pojkars fostran och utveckling, på grund av att barns verklighetsuppfattning formas i den dagliga vardagen (Rithander 1991, s.14-19). Som pedagog inom förskolan skall arbetet följa läroplanen som bland annat beskriver;

”Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Förskolan skall motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar skall i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller.” (Lpfö 98 s.4)

Det är vuxna som påverkar barns uppfattning om vad som är manligt respektive kvinnligt i förskolans värld utifrån förväntningar och krav som ställs på barnen. I förskolan skall pedagogerna arbeta på ett neutralt sätt så att könsmonster och könsroller inte påverkar verksamheten samt att personliga åsikter om manligt och kvinnligt inte skall kunna avspeglas i verksamheten. Pedagogerna skall arbeta efter att flickor och pojkar har samma möjligheter och förutsättningar att utvecklas utefter deras förmåga och intresse. Änggård (2005) anser att pedagogen har en viktig roll i att hjälpa barn att hitta nya vägar för att få upp ögonen till val av aktiviteter.

Tallberg Broman (2002, s.31) nämner att pedagoger säger sig inte göra några skillnader mellan pojkar och flickor, att barn behandlas lika och att det är mer utifrån individuella

förutsättningar och behov. Tallberg Broman (2002) menar att vi styrs mycket utifrån våra föreställningar om hur det är och ser ut i samhället.

3.4 Könsidentitet och könsrollers påverkan i förskolan

Könsidentiteten är första steget till att vi kan skilja mellan pojkar och flickor samt placera in sig själv som antingen pojke eller flicka. För att barn skall kunna se sig själv som accepterat och normalt måste de komma fram till vilket kön de tillhör (Davies, 2003, s. 37).

Beal (2004) menar att upplevelsen och uppfattningen av vårt sätt att vara som flicka respektive pojke är könsidentitet medans könsroller kan beskrivas av de uppfattningar och förväntningar som samhället har på könen. Fagot, Leinbach och O'Boyle (1992) beskriver att barn kan tycka att en pojke som har en kjol på sig är en flicka. Det är först i fem till sju års ålder som de utvecklar sin uppfattning att könet inte har en betydelse då en pojke med kjol fortfarande är en pojke. Barn har en förståelse på könsbenämningen men inte könsbegreppet.

Rithander (1991, s.10-12) menar att barn använder sig av olika modeller för att lära sig vad det innebär att vara pojke respektive flicka. Hwang & Nilsson (2003, s.170-190) menar att imitation och modellinlärning är två begrepp som hjälper barn att utveckla sin könsidentitet men den största påverkan på barns könsidentitet är förstärkning. Det vill säga att föräldrar, pedagoger och andra vuxna som befinner sig i barns närhet förstärker de könsstereotypiska föreställningar som finns. Evenshaug & Hallen (2001, s287) menar att i tidig förskoleålder drar sig pojkar mer till bilar, båtar och verktyg och flickor drar sig mer till dockor och mer stillsamma lekar. Det kan bli bekymmer från föräldrarnas sida när de traditionella könsrollsgränserna överskrids då en pojkflicka är mer tolererat än en feminin pojke. Redan innan barn har tillägnat sig några specifika könsbegrepp så vet de vad det finns för krav på könsrollerna. De vet att flickor leker med dockor och hjälper mamma i köket och att pojkar leker med bilar och hjälper pappa. Genom att observera vuxna i vardagen fångar barn in den kunskap de har om vad som är manligt och kvinnligt (Evenshaug & Hallen 2001, s.286).

3.5 Textil

Vi som är uppväxta i Borås är väl medvetna om vår stadshistoria och att staden kallas för textilstaden på grund av dess stora textil industri. Det är därför också intressant att vi valt att undersöka pedagogers syn på textilen i förskolan. Det textila har alltid ansetts vara mer kvinnligt. Det är kvinnorna som genom tiderna har sytt, vävt, stickat tyger, kläder och andra materiella föremål. Vi vill därför undersöka barns förhållande till textilen inom förskolan.

Ulnes (1992) tar upp ett projekt som pågått på en förskola som inriktade sig mot vävning. Projektet har pågått under en längre tid och barn har fått följa projektet ända från ullen som blev till ulltråd och ända fram till en väv som blev till bild. Olika teman har utformats utifrån grunden vävning. De som deltog i projektet ansåg inte att det fanns någon könsskillnad bland barnen, det var inget direkt flickigt eller pojktigt. Det visar på att det kan vara bra att låta barn vara medvetna om vad de gör, berätta historia och gör det hela mer intressant för barn att vilja fortsätta med textila aktiviteter.

Björkdahl Ordell (2005, s. 79-95) skriver om projektet Räkna med textil som visar hur pedagoger med hjälp av textil kan arbeta med barns lärande genom att skapa ett möte mellan praktiskt arbete och teori. Genom att kombinera textilen med matematiken kan pedagoger träna barns kreativitet och problemlösning. Genom projektets process kunde de inte se några specifika könsmönster när de utövade de textila aktiviteter. De kan inte heller se några könsskillnader då barn börjar skolan. Björkdahl Ordell menar också att de arbetade medvetet med slöjd för att försöka uppmärksamma barn på att det är mer än att bara producera en sak. Att arbeta med textilslöjd är att tänka kreativt och barn får också träna problemlösningar. Det gör att det här projektet var ett steg över den traditionella slöjden då det konkreta kombinerades med matematiken på ett kreativt sätt för barn.

4 Teoretisk ram

I det här avsnittet beskrivs undersökningens teoretiska inramning. De två teoretikerna är Paechter (1998) och Connell (2003).

4.1 Paechter

Paechter (1998) benämner kvinnor som ”den andre” vilket tolkas nervärderande och visar stor brist på jämlikhet mellan könen. Paechter anser att pojkar dominerar i klassrummen då det hördes tre gånger så mycket som flickor. Samtidigt som Paechter anser att flickor har en väldig makt över det hushålliga redan som små. De får makten över pojkar genom att de leker mamma redan i tidig ålder. Paechter anser att barn skapar olika stereotyper genom sina personligheter. *”What does it mean to be a women or a man?”* (Paechter 1998, s.38) Vad är det som definierar vilket kön man har? Paechter anser att sex och kön är viktiga aspekter för vår individuella identitet. Paechter anser att sex och kön är två helt skilda saker. Med sex menar Paechter att en persons kön ofta är bestämt genom biologiska fakta. Genus beskriver Paechter som en kulturell och social sammansättning. Paechter anser att kön och genus ligger till grund hur vi människor uppfattar och ser på oss själva samt hur vi ser på vår egen identitet. Det ligger även till grund för hur vi uppfattar andra människor i vårt samhälle. Den första frågan nyblivna föräldrar ställer samt får är vilket kön barnet har. Reaktionen på svaret grundar sig utifrån de sociala och kulturella förväntningar vi har på könet enligt Paechter.

Kön förklarar Paechter (1998) som en persons könsidentitet. Alltså vilket kön varje individ själv tycker sig tillhöra antingen kvinna eller man. Vi tar förgivet att varje människa är antingen kvinna eller man. För att ta reda på könet på en annan människa tar vi hjälp av ledtrådar som till exempel kan vara vilken färg barn bär enligt Paechter. Paechter (1998) menar också att ofta skapas könskännetecken som är ytliga så som till exempel kläder, frisyr eller namn. Barn identifierar sig snabbt med ett visst kön genom yttre attribut som kläder vilket är en form av könsidentitet. Generellt sätt antar människor att någons biologiska kön är naturlig fakta samt att det bestämmer en persons könsroll och uppförande enligt Paechter. Paechter (1998) menar att även om vi bestämmer en människas kön blir kvinnan den avvikande eller som hon benämner ”den andre”. Det på grund av att kvinnans kön bestäms utifrån saknaden av de manliga hormonerna. Det märks speciellt då barn är nyfött att kvinnan är ”den andre” då vi tittar på barns könsdelar och kvinnan saknar penis.

Paechter (1998) anser att barn är medvetna om sitt kön redan i tidig ålder och vid två till tre års ålder identifierar de sig med sitt kön. I två års ålder visar de redan könsmarkerande

uppföranden genom att leka mer stereotypa lekar för sitt kön och i tre års ålder leker pojkar mest med pojkar medan flickor däremot har lättare för att leka mellan könen. Pojkar är mer stereotypa i deras gruppkonstellationer genom att de helst leker med andra pojkar och det visar de även genom klädsel och valet av lekar. Paechter tycker att könsrollerna i förskolan skall förändras och omprövas, nyckeln till det är förståelse. Ett exempel på könsrollerna i förskolan är att flickor är mer omsorgsfulla i sitt sätt att hjälpa till medan de senare i skolan undviker fysiska övningar som gymnastik. Paechter anser att det är lätt att förklara beteenden som bara flickor gör. För att förändra den bilden av flickor behövs mer förståelse om hur de handlar i olika situationer.

4.2 Connell

Connell (2003) anser att genus är socialt och inte biologiskt. Det handlar om hur människor samspelar med andra människor och grupper samt hur de uppträder. Genusmönster varierar och förändras ständigt vilket beror på kulturen. Genus utvecklas i det sociala livet i samspel med andra människor enligt Connell. Som individ påverkas vi av de normer, värderingar och förväntningar som ställs på en som människa vilket i sin tur bildar varje individs uppfattning om vad som är manligt respektive kvinnligt. Connell anser att vi är aktiva i skapandet av genusrollerna. Utan omgivningen och det sociala samspelet med andra hade genus aldrig existerat då det aldrig hade haft möjlighet att utvecklas.

Utifrån sin forskning anser Connell (2003) att flickor och pojkar har förväntningar att uppträda på olika sätt. Pojkar förväntas vara hårda, tuffa och krävande medan flickor förväntas vara söta, artiga och medgörliga. Barn inhämtar de kunskaper de förväntas efterlikna och identifiera sig i det sociala samspelet med omvärlden. Allt handlar egentligen om ett pågående gränsarbete med syfte att märka ut könsgränserna med bland annat barns kläder, barns olika sätt att prata samt vad och hur barn leker. Genus är något som händer hela tiden och det existerar inte av sig själv utan förändras hela tiden. Connell anser att genusmönster är en form av seriemöten som ständigt förändras i en människas liv. Det enda som styr är begränsningar och möjligheter i den tidigare angivna genusordningen.

5 Metod och genomförande

I det här kapitlet kommer vi att behandla vilken metod vi har använt oss av för att göra den här undersökningen. Vi förklarar övergripande varför vi valde just den metoden, samt vårt tillvägagångssätt och vår urvalsgrupp.

5.1 Kvalitativ metod

En undersökning kan göras på olika sätt och med olika syften. Kvalitativa och kvantitativa metoder är verktyg och deras användbarhet styrs utifrån syftet och de forskningsfrågor som ställs. Valet av metod avgörs av intresse eller undran som undersökningen bygger på (Larsson, 1986, s.7-9). Fördelarna med att göra en kvalitativ undersökning är att den som undersöker kan gå från en helhet till en del och sedan tillbaka till helheten, genom att ställa vida frågor med följdfrågor. Westlander(1993) menar att en kvalitativ studie även fokuserar på om det är likartat eller olikartat, vilket gör att svaren kan skilja sig.

Alla har olika tankar, erfarenheter och kunskaper vilket gör att alla ger olika svar. En kvalitativ metod används när det är specifika händelser som skall undersökas på djupet enligt Thurén (2007).

Utifrån vårt syfte och val av metod har vi valt en kvalitativ undersökning då vi ville få en helhetsbild utifrån pedagogernas åsikter. Vi har använt oss av intervju som datainsamlingsverktyg vilket ger oss en inblick i pedagogernas tankesätt samt en viss förståelse om deras åsikter kring ett visst fenomen. En kvalitativ metod är fördelaktig då forskaren kan ställa frågor som rör det berörda ämnet samt att intervjuaren kan vara med och påverka intervjun så att intervjuaren får svar på det som han/hon är ute efter (Holme & Krohn Solvang 1997). Intervju kan också föra med sig en del nackdelar. En av de svåraste kan vara att skapa en miljö där respondenten känner sig trygg och avslappnad. Det är viktigt att intervjuaren är medveten om sitt eget perspektiv, sin egen inlevelseförmåga och kreativitet (Lökken & Söbstad, 1995). Som intervjuare måste man även vara öppen för flexibilitet och ge utrymme för variation menar Backman (1998 s.50). Den kvalitativa metoden upplevs ofta vara mer fri samt ge mer inflytande för respondenten till skillnad från den kvantitativa metoden som upplevs vara styrd så att respondenten inte får utrymme för eget initiativ enligt Björkdahl Ordell (2007). I en kvalitativ metod får vi fram uppfattningen av ett bestämt fenomen hos människor trots att vi inte ifrågasätter om det är sant eller falskt utan det kan vara både oreflekterat och omedvetet menar Kihlström (2007).

5.2 Intervju som redskap

För att kunna få en klarare bild av pedagogernas åsikter och vad de anser gällande olika begrepp och situationer är intervju en metod att använda sig av. Intervju kan beskrivas som ett samspel mellan två personer, intervjuaren och respondenten menar Lantz (2007 s.11-12) En intervju kan i vissa fall jämföras med ett samtal skillnaden är att intervju har ett bestämt fokus med öppna frågor. Vi använde oss av den formella intervjun då vi utgick från en intervjuguide. Intervjuaren skall alltid försöka koppla bort sitt eget perspektiv och fokusera på respondentens uppfattning (Kihlström, 2007). Intervjun är frivillig och det är kommunikationen mellan intervjuare och respondent som utger resultatet utifrån ett syfte i en bestämd riktning. Intervjuaren har ett mål, en uppgift att ta reda på information för att sedan kunna redogöra en slutsats för att få svar på sitt syfte. En viktig aspekt då intervjuaren skall intervju är att det finns möjlighet att ställa följdfrågor tills den upplever att den har fått svar på syftet (Lantz, 2007). Vi valde intervju för att ha möjligheten att ställa följdfrågor på ett naturligt sätt.

Det kan vara till en hjälp att spela in intervjun. Fördelen med att spela in är att intervjuaren kan gå tillbaka och lyssna igenom intervjun vid analys tillfället. När frågorna till en intervju skrivs så är det också viktigt att tänka på hur de formuleras, det bör vara förståeligt för vem det än är som läser eller blir intervjuad, det är också bra att tänka på i vilken ordning frågorna kommer i. Lantz (2007, s. 66) anser att det är bra att göra provintervjuer, då det kan vara bra att intervju någon utomstående, någon som inte kommer vara delaktig i resultatet men som ingår i samma kategori som de utvalda som sedan skall intervjuas. Vi kan då lättare se om det är något som behöver ändras, läggas till eller tas bort. Då vi formulerade vår intervjuguide tänkte vi på att det inte fick vara frågor som vi kunde få korta svar på då det kunde vara svårare att ställa följdfrågor. Vi prov intervjuade även en person innan vi genomförde de intervjuer som vi sedan använde i vår undersökning.

5.3 Urvalsgrupp

Vi har valt att vända oss till pedagoger av båda könen, vi ville få en bild av deras synsätt gällande genusperspektiv i förskolan. När det var dags att börja med vår undersökning tog vi kontakt via mail och telefon med två förskolor där vi informerade kort om vad undersökningen handlade om, vilka den riktade sig till och om de fanns intresse för dem att medverka. Efter några dagar kontaktade vi förskolorna igen och bestämde en dag som vi skulle komma och genomföra vår undersökning samt vilken tid som passade dem bäst då det

är viktigt att inte sitta under tidspress när man skall intervjuas. Intervjuerna blev på två olika förskolor. Det är både förskollärare och barnskötare, vilket vi anser i vårt sammanhang inte har någon betydelse då det är deras åsikter vi vill ta del av. Det var fem kvinnliga pedagoger och en manlig pedagog som deltog i vår undersökning. Att få lika många kvinnor som män att ställa upp på intervjuer var inte vår tanke. Vi valde verksamheter där vi haft kontakter och där fanns en man och resterande var kvinnor.

5.4 Genomförande

Vi startade arbetet genom att diskutera vår egen förförståelse kring genus och hur vi sett på eventuella könsskillnader i verksamheten. Vi beslutade att förhålla oss så neutrala som möjligt under hela undersökningen. Vi började med att skriva en intervjuguide som vi skulle ha till grund för våra intervjuer så att intervjun inte övergår i något annat ämne (se bilaga 2). Vi genomförde en provintervju för att vi skulle vara helt säkra på att vår intervjuguide svarade på vårt syfte samt för att se ungefär hur lång tid varje intervju tog. Intervjuerna hamnade på omkring 10-30 minuter per pedagog, tiden varierade då en del pedagoger gick in mer i detalj och andra gav enklare korta svar på frågorna som ställdes.

Lantz (2007) anser att det måste finnas gott om tid så att intervjuaren och respondenten inte känner sig stressade på grund av tidspress, samt att de har tid att samtala lite innan själva intervjun påbörjas. Innan intervjun började fick respondenterna ta del av vårt missivbrev (se bilaga 1) där vi informerade om vårt syfte samt de forskningsetiska principer som gäller. Vi spelade in intervjuerna på en iphone, för att sedan kunna lyssna på intervjun vid flera tillfällen. Den som inte intervjuade satt med och antecknade vad som sades för att vi skulle kunna gå tillbaka till våra anteckningar samt utifall att iphonen som vi spelade in på skulle gå sönder eller liknande. Det var också viktigt för oss då vi ville att båda skulle vara insatta i varje respondent. Vi har även utgått från anteckningarna som gjordes i samband med intervjuerna vid vårt analysarbete.

5.5 Analys/bearbetning

När vi kände att det räckte med intervjuer började vi att sammanfatta det vi antecknat under intervjuerna. Efter det så transkribera vi det insamlade datamaterialet genom att skriva ner ordagrant vad pedagogerna sagt för att sedan kunna läsa igenom varje respondents svar. När vi sedan analyserade svaren valde vi att utgå från följande tre huvudpunkter pedagogernas syn på manligt respektive kvinnligt i förskolan, pedagogernas syn på textilen i förskolan samt pedagogernas påverkan på barn i valet av leksaker och aktiviteter. Vi valde de här kategorierna utifrån intervjuguiden och respondenternas svar då vi fått en första helhetsbild.

För att så tydligt som möjligt se varje respondents svar markerade vi svaren inom varje kategori samt valde ut citat för att förstärka pedagogernas åsikter tydligare.

5.6 Etiska regler

De etiska reglerna är alltid en viktig del i en undersökning oavsett vilken metod eller redskap som används. Det är av stor vikt att respondenterna informeras om de regler och förordningar som gäller för deras deltagande. De fyra huvudkraven enligt Vetenskapsrådet (2002) är informationskravet vilket innebär att informera deltagarna vad som ingår i studien och dess syfte samt att de är frivilliga och de kan avbryta när de vill. Vi har informerat om det här i vårt missivbrev samt upprepat det en gång till innan vi startade med intervjun. Samtyckeskravet innebär att de som är berörda av studien själva får råda över sin medverkan i undersökningen. Respondenterna som deltar i våra intervjuer har själva valt att delta efter att blivit tillfrågade. Konfidentialitetskravet innebär att alla uppgifter om enskilda medverkande skall behandlas så att det inte kan identifieras utifrån de uppgifter som framkommit. Vi har även informerat i vårt missivbrev att inga namn kommer att användas i vår rapport då alla namn figureras. Det sista kravet är Nyttjandekravet vilket innebär att det insamlade material om enskilda endast får användas i forskning. Vi har gjort respondenterna medvetna om att rådatan endast kommer att användas till vårt examensarbete för att skriva resultatet och att ingen annan kommer ha tillgång till den. Dock gör vi dem medvetna om att arbetet med deras åsikter kommer att finnas tillgängligt för andra att läsa.

5.7 Validitet och reliabilitet

Lökken & Söbdtad (1995) menar att begrepp som noggrannhet, grundlighet och öppenhet är grundstenar för att få en så hög giltighet och tillförlitlighet som möjligt i sin undersökning. De poängterar även vikten på öppenhet och ärlighet så att vi öppet och ärligt kan berätta hur vi har gått tillväga i undersökningen i rapporten. Det är även viktigt att redogöra styrkan och svagheter vilket annars kan leda till att läsaren upptäcker brister i studien som inte blivit belysta. Kihlström (2007 s. 231) menar att reliabilitet handlar om trovärdighet och att man som läsare kan tro på det som står. Vi valde att vi båda skulle medverka vid intervjuerna, en av oss genomförde intervjun medans den andra antecknade vad som sades samtidigt som vi spelade in samtalet. Det här har gjort att reliabiliteten har ökat i vår studie.

Det är viktigt att utgå från ett syfte samt en intervjuguide när man genomför en undersökning för att vara säkra på att man undersöker det som var meningen. Vi utgick därför ifrån vårt syfte och frågeställningar när vi formade vår intervjuguide för att verkligen få svar på det vi

sökte vilket gör att vi kan koppla det till våra forskningsfrågor och därmed ökar validiteten i vår studie.

6 Resultat

Här kommer vi att presentera det analyserade resultatet som vi förstärker med citat från intervjuerna. Vi har valt att dela in det i följande underrubriker, Pedagogers syn på manligt respektive kvinnligt i förskolan, pedagogers syn på textilen och pedagogers påverkan på barns val av leksaker och aktiviteter.

6.1 Pedagogernas syn på manligt respektive kvinnligt i förskolan

De pedagoger vi intervjuade anser att förskolan var mer kvinnlig än manlig då det är fler kvinnor som arbetar i förskolan. De anser även att det hade varit positivt om det fanns fler män inom förskolan då männen har ett helt annat synsätt och förhållningssätt gentemot barn än vad kvinnorna har. Det vill säga att det skiljer sig mellan kvinna och man som pedagog, mannen och kvinnan har olika sätt att fostra på och olika sätt att leka på då mannen kanske oftare spelar fotboll med barn och kvinnorna oftare pysslar och vårdar. Pedagogerna anser att det behövs manliga pedagoger för att tillgodose alla barns olika behov.

”det skulle vara kul om det var fler killar, jag tror att killar har ett tydligare språk många gånger och kanske gör andra saker” (Maria)

Pedagogerna anser att det inte finns några leksaker eller färger som är mer specifika för pojkar än för flickor, utan att barn kan leka med alla saker oavsett kön. Samtidigt som pedagogerna ändå anser samhällets syn på genusrelaterade leksaker finns kvar sedan förr, bilar ansågs vara för pojkar och dockor för flickor. Pedagogerna belyste också ordet dockvrå och att den var riktad mer mot flickor än pojkar och att det finns förslag på att namnet skall bytas ut. De pedagoger vi intervjuade anser att det inte var nödvändigt eftersom både pojkar och flickor leker i rummet och namnet har ingen betydelse menar de.

”Ofta tror jag att det handlar om oss, jag blev så irriterad när jag hörde att man inte fick säga dockvrå längre. För man skulle kalla det hemmet eller lägenheten, vad då de är ju vår. Då har vi ju redan bestämt oss som vuxna att dockor är lika med tjejer. Alltså hela vår barngrupp, killar som tjejer leker jätte ofta där inne. Alltså med, det är dockor, det är rollspel och det är liksom affär och allt det där, men om vi bestämmer att dockvrå är lika med tjej är det en värdering som vi vuxna har.” (Madelene)

Madelene påstår att det är pedagogen som bestämmer i förskolan vad som är manligt respektive kvinnligt som pedagog har man en inverkan på barns syn gällande lek och leksaker.

”Om man generaliserar det lite så kan man tänka så att i leken så är det vanligt att flickor leker med dockor och dockvagnar och att pojkar leker med bilar.” (Monica)

”Som personal försöker man ändå att även pojkar ska vara med i dockleken och flickor i billeken.” (Monica)

Samtidigt som det är viktigt att pedagogen i förskolan ger valmöjligheter så är det ändå upp till barn själva vad de väljer att leka med, barn dras till olika saker menar Monica. Hon menar också att vi som vuxen i gruppen kan påverka barns val genom att vi visar upp och gör något mer intressant och på så sätt lockar in barn i lek och aktiviteter.

6.2 Pedagogernas syn på textilen i förskolan

Pedagogerna anser att det är väldigt roligt med textila aktiviteter och material men att det krävs mer planering och tid för att utföra det. Pedagogerna menar även att textila aktiviteter är bra för stimulering av finmotoriken hos barn. Pedagogerna menar att det underlättar om pedagogen har ett intresse för textilen då materialet förhoppningsvis då används mer på förskolan. Pedagogerna menar att textila aktiviteter och material kan användas av både pojkar och flickor men att utifrån deras erfarenheter är det fler flickor än pojkar som intresserar sig för textila aktiviteter och material. Pedagogerna påpekade att de ibland kunde gripa in i en situation som var rörig och då placera de barn i en lugnare miljö där läsning eller textila aktiviteter var inblandat för att skapa en lugnare miljö. Pedagogerna påpekade även att det inte handlar om könet utan om varje barns individuella utveckling. På grund av att flickor är mer lugna anser pedagogerna att de kan sitta stilla längre och aktivera sig i textilen motsatt till pojkar som helst leker med annat

Pedagogerna anser att de skapar i förskolan men att det då använder sig av kriter, papper, färgpennor och saxar mer än textila material. Det textila materialet sades sig finnas på förskolorna men att pedagogerna var dåliga på att använda sig av materialet. De ansåg att det var lättare att plocka fram färgkriter alternativ pärlor samtidigt som de själva ansåg att det var ganska enformigt och tråkigt.

”Vi är jätte dåliga på det här. Fast vi har ju rätt så mycket tyg. Eller ja, jo det är roligt att jobba med det. Igår sydde vi på symaskin, två pojkar och två flickor fick sy varsin kudde, det var jag som tog fram symaskinen för vi skulle laga ett par klänningar då kom en pojke och sa: Jag har aldrig sytt på maskin. Och jag svarade: Du kan få sy en kudde om du vill. Ja fick jag till svar, då kom det några till som ville sy. Det blev ju väldigt enkelt men ändå, vi använde ju lite textil då, men man skulle kunna göra mycket, mycket mer.” (Monica)

”Jag tycker att de hör till både pojkar och flickor, som skapande material funkar textil för pojkar med, det är inte så. I förskolan känner jag inte att det är genus laddat, utan här gör vi någonting. Sen kan man ju använda, en pojke kanske väljer att sy en väv, då gör den lilla flickan en matta, då ska den vara till ett dockhus. Medans pojken väljer att ha det som ett täcke till sin nalle.” (Ewa)

Barn skapar utefter deras egna förutsättningar menar pedagogerna. Det skapar ett intresse och engagemang från barn och det blir roligt för alla som är delaktiga i aktiviteten.

6.3 Pedagogernas påverkan på barns val av leksaker och aktiviteter

Pedagogerna ansåg sig inte styra barn medvetet men om någon skulle observerat dem under en dag hade säkert resultatet blivit att de styrde barn men då omedvetet. De ansåg att som pedagog skulle de arbeta så neutralt som möjligt gällande genus och de skall se till varje individ och forma verksamheten efter allas intresse och behov.

”Jag tror att man uppmuntrar tjejerna mer åt att bygga och leka med bilar, om man nu tycker det är något som bara killar gör än att man uppmuntrar killarna till att ta på sig en klänning” (Madelene)

Pedagogerna menar att som pedagog försöker man uppmuntra flickor respektive pojkar mot aktivitet av det motsatta könets typiska aktiviteter, som pedagog försöker vi styra över barn att våga träda över gränserna menar pedagogerna. Som pedagog är vi fortfarande medveten om att det finns vissa saker som pojkar drar sig till mer är flickor och tvärtom. Måns menar att alla människor har en sak i bakhuvudet som säger vad som är manligt respektive kvinnligt.

”Det är lite svårt att säga men det kan vara så att det finns en liten grej i bakhuvudet som säger att tjejer skall leka med det och killar med det. Det finns ju en automatisk spärr i huvudet, och det är ju, det är ju sådant som varje människa nästan har och det är ju det man lär sig från grunderna från när man var liten själv.” (Måns)

Pedagogerna nämnde vikten av att locka barn till aktiviteter. Att som pedagog göra barn nyfikna att försöka pröva och medverka i aktiviteter. Det är viktigt att ge barn möjligheter att få prova på och utforska sina möjligheter och kunskaper. De flesta pedagogerna anser att de mer eller mindre styr barn till olika aktiviteter men att de inte utgick från ett genusperspektiv, utan det var i de situationer då barnen inte riktigt visste vad de skulle hitta på att göra. Pedagogerna gav då förslag på olika aktiviteter som barnen kanske inte valde självmant, orsaken till det var att de skulle få upp ögonen för nya spännande lekar.

”Det går ju inte att tvinga, måste ju tycka att det är roligt.” (Annelie)

6.4 Pedagogernas medvetenhet

Pedagogerna anser att de inte diskuterar könsrollerna på planeringar, utan bara om det varit vissa specifika händelser eller att de hade fler pojkar än flickor i barngruppen och att de då behövde diskutera vissa förändringar bland rummen eller teman. Pedagogerna menar att om det är många pojkar då bör pedagogerna utveckla verksamheten utefter det. Könsrollerna kunde däremot diskuteras på avdelningsmöten men det hände inte så ofta heller. Pedagogerna menar att de pratar betydligt mer om könsroller under utbildningen till förskollärare än vad som görs när de är aktiva i verksamheten. Det hade varit bra att diskutera könsrollerna mer i arbetslagen för att uppmärksamma och synliggöra det som sker runt omkring och på så sätt bli mer medveten menar pedagogerna.

”Hjälpa varandra att bli medvetna, det skulle man behöva mer. Sen, jag tror att jag är mycket mer präglad än vad jag tror, så. Det handlar verkligen om ett arbete på lång sikt, att ändra attityder.” (Ewa)

Som arbetslag bör pedagogerna tillsammans diskutera och synliggöra könen för att kunna göra något åt det menar Ewa. I ett arbetslag bör man finnas där för varandra och prata om sådant som sker i verksamheten. Det som händer i förskolan påverkar alla i verksamheten då pedagogerna arbetar tillsammans och inte individuellt.

7 Diskussion

I det här avsnittet diskuterar vi vårt resultat. Vi kommer även att redogöra vår metoddiskussion samt ge förslag på fortsatt forskning inom ämnet.

7.1 Resultatdiskussion

Vi har valt att dela upp vår resultatdiskussion i samma kategorier som i vårt resultat för att tydliggöra vår diskussion.

7.1.1 Pedagogers syn på manligt respektive kvinnligt i förskolan

Det som vi anser var genomgående hos de pedagoger vi intervjuade var att de var överrens om att det var betydligt fler kvinnor än män som arbetade i förskolan. De tyckte dock att det hade varit positivt om det hade varit fler män. De liksom vi hade även sett det positivt att ha fler män i arbetslaget då mannen och kvinnan i verksamheten kompletterar varandra samt att barn även kan ha manliga pedagoger som förebilder. Enligt Scheu (1979, s. 19-20) fick kvinnor arbeta med så kallade kvinnoyrken för att efter arbetet gå hem och fortsätta att ta hand om barn och hushåll. Där av anledningen till att vi anser att mycket från förr hänger kvar i dagens samhälle och förskola.

Evenshaug och Hallen (2001, s.286) anser att barn observerar hur de vuxna förhåller sig kring vad som är manligt respektive kvinnligt de fångar också in en viss kunskap om vad som är manligt respektive kvinnligt via att de tittar på tv. Det kan vi jämföra med att pedagogerna menar att det är pedagogerna som är med och påverkar barn om vad som är manligt respektive kvinnligt. Barn ser oss pedagoger dagligen så självklart måste vi vara en del i deras utveckling gällande vad de definiera som manligt och kvinnligt. Vi kan koppla det här till Connell (2003) då han anser att genus utvecklas i det sociala livet i samspel med andra människor. Som individ påverkas vi av de normer, värderingar och förväntningar som ställs på människan vilket i sin tur bildar individens uppfattning om vad som är manligt respektive kvinnligt. Connell anser att vi är aktiva i skapandet av genusrollerna.

Pedagogerna menar att samhället har förändrat sin syn på könsrollerna vilket har bidragit med att männen tar mer ansvar i hemmet och även är hemma med sina barn betydligt mer idag än förr. Det gör i sin tur att barn blir vana att ha pappa hemma och se att de gör de dagliga sysslorna i hemmet. Pedagogerna menar att de märker skillnad utav det ute i verksamheten då det inte spelar någon roll om barn leker med bilar eller dockor, varken föräldrar eller andra barn har åsikter om det, vilket pedagogerna upplever att de hade tidigare.

7.1.2 Pedagogernas syn på textilen i förskolan

När det gäller textilen så finns det blandade åsikter och tankar om det. Det var därför intressant att diskutera textilen med pedagogerna för att höra hur de resonerade kring textila aktiviteter i förskolan.

Pedagogerna som vi intervjuade anser att textil är ett roligt sätt att arbeta på men att de inte var så bra på att ta tillvara på det. De utför inte så mycket textila aktiviteter som de skulle vilja. Pedagogerna ansåg att intresset kanske inte var så stort hos många pedagoger och att det var därför det inte användes så mycket ute i verksamheten.

Pedagogerna kan inte se några direkta skillnader mellan könen när det gäller textilen. Pojkar lika väl som flickor kan vara med men att det var flickor som drog sig självmant till aktiviteterna gällande textil. Det här kan jämföras med Björkdahl Ordell (2005, s. 79-95) som skriver att de inte kunde se några specifika könsmonster. I deras projekt menar de att man bör arbeta aktivt med att försöka uppmuntra och synliggöra textilens kreativa och inspirerande sida vilket även pedagogerna tog upp under intervjuerna. Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991, s.11) menar dock att flickor hjälper mamman i köket medans pojken spelar fotboll och får beröm. Eftersom pojkar drar sig mer åt fotboll, bilar och mer aktiva aktiviteter så kanske vi kan se en tendens till att pojkar kanske inte lockas till en stillsam aktivitet som exempelvis textil. Vi uppfattat motsatsen när vi varit ute på vår VFU då vi har sett att pojkar lockas till textila aktiviteter lika mycket som flickor och att de tycker det är lika roligt som flickor. Vi tror att det kan bero på hur man lägger fram momentet. Hur det presenteras och hur man planerat det. Paechter (1998) menar att flickorna har en väldig makt över det hushålliga redan som små. De får makten över pojkarna genom att de leker mamma redan i tidig ålder vilket kan relateras till Bjerrum Nielsen & Rudbergs påpekande om att flickor hjälper mamman i köket medans pojken spelar fotboll och får beröm. Vi kan relatera till det som pedagogerna sagt om skillnaderna hos könen, pojkar är pojkar och flickor är flickor och vi dras till olika saker. Vi är kvinna eller man och har olika intressen och åsikter men sen kan vi som pedagog locka barn och ge dem förslag på lekar och leksaker att leka med. Som pedagog bör vi låta barn utforska olika tekniker inom textil och kanske finner de något som intresserar dem. En pedagog påpekade också att det inte handlar om könet utan om barns utveckling då pedagogen kan behöva se vad barnet behöver öva på. Några barn behöver öva på sin finmotorik genom att klippa och några genom att leka i skogen och träna sin grovmotorik

Pedagogerna menar att det är en fördel om pedagogerna själva har ett intresse för textilen och att det då kommer mer naturligt och att vi kanske använder det mer. Det här kan jämföras med Ulnes (1992) som nämner att barnen fick följa med från ullen och fram till bilden som skapats. De kunde i det projektet inte se några könsskillnader. Vi tror att om man som pedagog synliggör textilen genom att få in olika tekniker och ge valfrihet och möjligheter så kan både pojkar och flickor finna något intressant. Ofta kan man få med lite karakteristiska pojk- saker i aktiviteterna exempelvis om man skall tova så kan pojkar få göra ett monster, eller en bil eller liknande för att fånga pojkar i aktiviteten vilket sedan kan leda vidare till att de vill vara delaktig vid flera tillfällen. Självklart kan det ses som könsrelaterat men om man skall fånga barns uppmärksamhet så bör man locka dem med något som gör dem intresserade och sedan bygga vidare utifrån det.

7.1.3 Pedagogernas påverkan på barns val av leksaker och aktiviteter

Pedagogerna anser att det inte finns några leksaker som är specifikt för pojkar eller flickor, utan att barn kan leka med allt oavsett kön. Samtidigt anser de att det finns genusrelaterade leksaker då bilar anses vara för pojkar och dockor för flickor. Paechter (1998) menar att barn redan vid två års ålder har en uppfattning om att flickor leker med dockor och pojkar med bilar. Hon menar att barn har en förståelse vad det innebär att efterlikna mammans sysslor i hemmet samt vad det innebär att efterlikna pappas sysslor. Även Evenshaug och Hallen (2001, s.287) anser att pojkar drar sig till bilar och flickor till dockor i tidig förskoleålder. Pedagogerna vi intervjuade kan se det här i förskolan då flickor och pojkar dras till olika leksaker och föremål.

Pedagogerna kan inte se några specifika skillnader på barn i förskolan gällande leksaker eller aktiviteter men de tror att könsrollerna utmärker sig mer i de högre åldrarna. Vi anser att samhället som det ser ut idag behöver ändra sin syn på könsrollerna och sikta efter ett mer jämställt samhälle där alla är fria att göra vad de känner för. Att inget skall klassas som ”flickigt” eller ”pojkit”.

Vi tror att pedagogerna tänker på de stereotypa leksakerna och lekarna men att de försöker komma ifrån dem. En pedagog nämnde att dockvrån var så populär att de fick göra en till. Om dockvrån inte är så intressant för pojkar så kan pedagogerna försöka integrera ”pojk” leksaker i dockvrån och kanske kan barnen då leka en lek där både pojkar och flickor leker en lek ihop, en lek som involverar både typiska pojksaker och flicksaker vilket gör att de träder över de gränserna som finns inom leken.

Det som vi anser vara viktigt att komma ihåg som pedagog är att ge barn valmöjligheter. En av pedagogerna påpekar dock att i slutändan är det ändå barnen som gör valet men att vi kan vara med och påverka. Evenshaug & Hallen (2001, s.287) menar att pojkar i tidigare åldrar drar sig mer till bilar, båtar och verktyg och flickor drar sig mer till dockor och mer stillsamma lekar. Det här kan också jämföras med Paechter (1998) som menar att redan i två års ålder kan vi se könsmarkerande uppföranden genom lekar.

Änggård (2005) menar att barns åsikter och värderingar oftast kommer ifrån föräldrarna eller någon annan nära och det kan då handla om färger, leksaker och aktiviteter. Connell (2003) menar att det handlar om hur människor samspelar med andra människor och grupper samt hur de uppträder inför andra. Vi som pedagoger behöver samspela med barnen. Låta barnen involveras i planeringar av aktiviteter och på så sätt få med deras åsikter och synpunkter om vad som är roligt. Pedagogerna som vi intervjuat tror att de försöker uppmuntra både flickor och pojkar till att träda över gränserna och att prova på något som är typsigt ”pojksigt” respektive ”flickigt”. En pedagog tror dock att vi uppmuntrar tjejerna mer att bygga och leka med bilar än vad vi uppmuntrar pojkar till att ta på sig en klänning. Tallberg Broman (2002) menar att vi styrs mycket utifrån våra föreställningar om hur det är och ser ut. Precis som en pedagog sa om att vi människor har en grej i bakhuvudet som säger att pojkar leker med bilar och flickor med dockor. Det är något som alla vet om och som alltid har funnits i samhället och som ligger i våra tankar. Det här märkte man hos pedagogerna då de pratade om de stereotypa leksakerna. Det finns i våra huvuden men vi försöker hitta en lösning att bryta oss igenom. Einarsson & Hultman (1984) menar att det finns en yttre press på barnen, de könsmönster som finns i samhället och de förväntningar som finns att leva upp till. Vi tror att människan föds direkt in i ett kön på grund av allas förväntningar och mottaganden när vi kommer till världen. Det första som nämns är könet och på den vägen fortsätter det. Pojken får bära blå rosett på dopet, får en bilsparbössa, har födelsedag och får leksaksbilar och verktyg. Flickan får bära rosa, får gosedjur, dockor och liknande. Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991, s.11) menar att vi eftersträvar den snälla flickan och den tuffa pojken och det stärks genom åren då omgivningen uppmuntrar och berömmar de här beteendena. Samhället ger de nyfödda barnen en riktning in i könen och därifrån pågår det i nya generationer. Det som enligt oss är viktigt är att vi som pedagoger inte behandla könen olika gällande valet av leksaker och aktiviteter. Att inte markera eller hindra något barn från att utforska omgivning utan att ge dem möjligheter till att våga ge sig ut att lockas. Då kanske vi kan bryta oss ur de könsmönstren som finns i dagens samhälle. En pedagog sa något väldigt klokt som vi skulle

vilja citera en liten del: *"Hjälpa varandra att bli medvetna..."* (Ewa). Blir vi mer medvetna om könsskillnaderna och mönstren som finns i förskolan så kan vi också tillsammans hitta lösningar till att uppmärksamma lek utan gränser.

7.1.4 Sammanfattning

Vi som vuxna påverkas av vår omgivning. Alla är vi en del av ett samhälle som påverkar varandras synsätt och normer och vad som anses vara rätt respektive fel. Connell (2003) och Peachter (1998) tar upp den sociala påverkan som finns på barn. Barns lek lockas av omgivningen och under deras dagar på förskolan är det vi pedagoger som påverkar deras lek. Pedagogerna som vi intervjuade påstod sig inte medvetet påverka valen av barns leksaker och aktiviteter men de tror ändå att de kan ha ett inflytande omedvetet. Förskolan anses kvinnlig enligt de pedagogerna vi intervjuade, majoriteten är kvinnor och förskolan är också uppbyggd och utvecklad av kvinnor menar de. Kvinnor har genom tid stått för omsorgen och så är det även idag men gränserna börjar försvinna då fler män blir pappalediga och fler läser till pedagoger. Den manliga pedagogen menade att vi har en sak i huvudet som säger vad som är manligt respektive kvinnligt och det är något som vi alla har med oss redan som små. Alltså måste vi som pedagoger och som vuxna ha en påverkan på barnen redan när de är små. Det kan ske omedvetet men vi vet att pojkar leker med bilar och flickor med dockor. Så har samhället sett ut och så kommer det fortsätta om vi inte synliggör det och försöker ändra på vår syn av vad som är manligt och kvinnligt.

7.2 Didaktiska konsekvenser

Under studiens gång har vi fått en uppfattning om att pedagogerna inte diskuterar könsrollerna i samband med möten och planering av verksamheten. De anser även att det inte finns några specifika leksaker för pojkar respektive flickor, men samtidigt säger de att flickor leker med dockor och pojkar med bilar. Vi upplever att det blir dubbla budskap vilket motsäger läroplanen då vi som pedagog inte skall göra någon skillnad mellan könen utan pojkar och flickor skall behandlas jämlikt, ha samma chanser och möjligheter. Det skapar även brister i verksamheten då pedagogerna skall sträva efter att uppnå målen i läroplanen. Vi har uppmärksammat att pedagogerna tänker på könsrollerna och de försöker skapa en miljö för alla men vi tror dock inte att de arbetar aktivt med att bli av med de könsstereotypiska mönstren som faktiskt finns kvar i samhället.

Vi som blivande pedagoger menar att vi måste diskutera och synliggöra könsrollerna mer i arbetslagen och på så sätt finna olika lösningar för att ta bort de gränserna som finns i förskolan. Vi vill när vi kommer ut i verksamheten påverka förskolan genom att integrera

pojkar och flickor i varandras lek och ta bort gränserna mellan dockvrån och byggrummet och att ha de här rummen i ett rum istället. Det gör att barnen kan leka tillsammans i en lek som integrerar både dockor, matlagning och bygg eller bilbanan. Det kan ge barnen förståelsen över att det inte finns något som är mer pojktigt eller flickigt, att barnen har valmöjligheter att välja det de vill och leka med vem som helst oavsett om det är en pojke eller flicka. Vi vill också ta in textila aktiviteter mer i förskolan genom att använda oss av olika tekniker som tovning, vävning, sy och färglära i temaarbeten. Vi kan t.ex. när vi arbetar med temat skogen gå ut i skogen och fånga inspiration. Efter inspiration från naturen tovar barnen olika djur som finns i skogen och färgar tyger efter skogens färger. Samtidigt kan vi pedagoger få in svenskan och matematiken som är viktig i förskolan. Räkna kottar i skogen, ta in kottarna och göra små skogsmänniskor. Vi skulle vilja få in textila aktiviteter mer i förskolan för att utveckla barns intresse, finmotorik samt förståelsen mellan matematik, svenska och skapande.

7.3 Metoddiskussion

Det var inte självklart att använda oss av intervju till en början, men under arbetets gång blev det en självklarhet då vi på bästa sätt få svar på vårt syfte. Vår första tanke var att använda oss av både observation och intervju för att kunna få en bild av hur pedagogerna kommunicerade med barnen angående val av leksaker och aktiviteter. Efter att vi funderat en längre tid kom vi fram till att det var pedagogernas åsikter samt deras sätt att se på genus som vi var intresserade av att veta mer om. Intervju blev det bästa alternativet för oss för att de då fick berätta för oss vad de hade för kunskaper och åsikter om genus och textilen. Vi tror även att den personliga kontakten som vi fick med pedagogerna i samband med intervjuerna var i stor betydelse för oss då vi även fick ta del av deras kroppsspråk vid intervjuerna.

7.4 Förslag till fortsatt forskning

Vi vill börja med att påpeka att forskningen inom det här området är ganska utforskat och att vi kan hitta mycket litteratur och forskning om ämnet utifrån olika synvinklar. Samtidigt som det finns mycket tidigare forskning så anser vi att det går att utforska ämnet ännu mer då samhället hela tiden förändras samt att synen på kön ständigt påverkas utifrån samhällets syn. Vi anser att det skulle vara intressant att forska vidare inom det här ämnet på en djupare nivå. Det hade varit intressant att se hur pedagoger förhåller sig till barnen i verksamheten. Det hade även varit intressant att studera fler manliga pedagoger, för att sedan kunna jämföra kvinnliga och manliga pedagogers olika syn på könsroll. Vi tycker att det skulle vara intressant att forska om hur pedagoger bemöter de olika könen i konkreta situationer.

Tack

Vi vill börja med att tacka alla som hjälpt oss att skriva det här arbetet. Ett tack till vår handledare som har väglett oss från början till slut. Vi vill även tacka de respondenter som tog sig tid att delta i våra intervjuer. Ett litet extra tack till Presentationsteknik och Stefan som lånat ut sin bil till oss när vi skulle genomföra våra intervjuer samt för bindningen av det klara arbetet. Ett sista tack till våra nära och kära som stått ut med oss, då vi lagt ner mycket tid, tankar och arbete.

Referenser

- Backman, Jarl. (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur
- Beal, Carole R. (1994). *Boys and girls: The development of gender roles*. New York: McGraw Hill
- Bjerrum Nielsen, Harriet & Rudberg, Monica. (1991). *Historien om flickor och pojkar: könsocialisationen i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*. Lund: studentlitteratur
- Björkdahl Ordell, Susanne. (2007). Kvalitativ metod- ett annat sätt att tänka. Dimenäs, Jörgen. (red). (2007). *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och beteendeskaplig metodik*. Stockholm: Liber (s.192-197)
- Björkdahl Ordell, Susanne (2005). Räkna med textil. *Didaktisk tidskrift* 15: s.79-95
- Connell, Raewyn (2003). *Om genus*. Göteborg: Daidalos AB
- Davies, Bronwyn. (2003). *Hur flickor och pojkar gör kön*. Stockholm: Liber
- Dovemark, Marianne. (2007) Etnografi som forskningsansats. Dimenäs, Jörgen. (red). (2007). *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och beteendeskaplig metodik*. Stockholm: Liber (s.134-156)
- Egidius, Henry. (2006). *Termllexikon i pedagogik, skola och utbildning*. Lund: Studentlitteratur
- Einarsson, Jan & Hultman Tor G (1985). *Godmorgon pojkar och flickor. Om språk och kön i skolan*. Stockholm: Liber
- Evenshaug, Oddbjörn & Hallen, Dag. (2001). *Barn- och ungdomspsykologi*. Lund: Studentlitteratur
- Fagot, Beverly I, Leinbach, Mary D. & O`Boyle, Cherie. (1992). *Gender Labeling, gender stereotyping, and parenting bahaviors*. *Developmental Psychology*. 28. 225-260
- Havung, Margareta. (2005). Möjligen är det så att man är lite exklusiv- mannen i kvinnornas förskola I Nordberg, Marie. (red). (2005) *Manlighet i fokus: en bok om manliga pedagoger, pojkar och maskulinitetsskapande i förskola och skola*. (s.47)
- Holme, Idar Magne & Krohn Solvang, Bernt. (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur
- Hwang, Philip. & Nilsson, Björn. (2003). *Utvecklingspsykologi*. Stockholm: Natur och kultur.
- Johansson, E. (2008). *"Gustav får visst sitta i tjejsoffan!" etik och genus i förskolebarns världar*. Stockholm: Liber AB.
- Kihlström, Sonja. (2007 b). Uppsatsen – examensarbetet. Dimenäs, Jörgen (red). (2007). *Lära*

till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och beteendeskäpelig metodik. Stockholm: Liber s.231. (s.226-242)

Lantz, Annika. (2007). *Intervjumethodik*. Lund: studentlitteratur

Larsson, Staffan. (1986). *Kvalitativ analys: exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur

Lökken, Gunvor. & Söbstad, Frode. (1995). *Observation och intervju i förskolan*. Lund: Studentlitteratur

Paechter, Carrie (1998). *Educating the other: Gender, Power and Schooling*. RoutledgeFalmer

Rithander, Susanne. (1991). *Flickor och pojkar i förskolan – Hjälpfröknar och rebeller*. Stockholm: Liber AB

Scheu, Ursula.(1979). *Vi föds inte till flickor - vi görs till det: småbarnsuppfostran i det västerländska samhället* [vetenskaplig granskare: Lars Jalmert]; övers. av Margareta Edgardh. Stockholm: Prisma.

Skolverket. (2006). *Läroplan för förskolan. Lpfö 98*. Fritzes

SOU 2006:75 Delegationen för jämställdhet i förskolan. *Jämställd förskola – om betydelsen av jämställdhet och genus i förskolans pedagogiska arbete*.

Tallberg Broman, Ingegerd. (2002). *Pedagogsikt arbete och kön. Med historiska och nutida exempel*. Lund:Studentlitteratur

Thurén, Torsten. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber

Trost, Jan. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Ulnes, Ann-Ki. (1992) *Hagenvävarna- bildvävning med barn*. In Time AB, Göteborg.

Zackari, Gunilla & Modigh, Fredrik. (2000). *Värdegrundsboken: om samtal för demokrati i skolan*. Stockholm : Värdegrundsprojektet, Utbildningsdep., Regeringskansliet. Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1194> [läst: 2009-12-14]

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Utgiven av Vetenskapsrådet.

Westlander, Gunnela. (1993). *Socialpsykologi. Tankemodeller om människor i arbete*. Akademiförlaget i Göteborg AB

Änggård, Eva. (2005). *Barbie princesses and dinosaur dragons: narration as a way of doing gender*. *Gender and Education* Vol 17. Nr 5 s.539-553.

Bilagor

Bilaga 1

HÖGSKOLAN I BORÅS
INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK

Information om intervjun

Vi är två studenter som har kommit så långt i vår utbildning att det är dags att göra det sista, vårt examensarbete på Högskolan i Borås. I vårt examensarbete kommer vi att titta närmare på om pedagoger styr barnen till olika aktiviteter ur ett genusperspektiv.

Vårt syfte är att undersöka om sex pedagoger vid två förskolor styr barns aktiviteter utifrån ett jämlikt genusperspektiv, samt om de är medvetna om sina handlingar. Vi vill även undersöka om pedagogerna utövar textila aktiviteter utifrån ett jämlikt genusperspektiv.

Vi kommer att genomföra intervjuer på er arbetsplats under vecka 46. Vårt fokus kommer att vara på er pedagoger. Ingen fotografering eller videoupptagning kommer att förekomma. Vi kommer att spela in intervjuerna, för att sedan kunna lyssna på dem och få era verkliga svar. Varje intervju kommer att ta ca 20 minuter.

Uppgifter om er pedagoger kommer att behandlas enligt regler om konfidentialitet och sekretess, vilket innebär att era namn inte kommer att framgå i vår rapport, förskolan kommer inte heller att kunna identifieras. Intervjuerna vi gör kommer endast att användas i syfte med vår undersökning.

Vi vill informera om att denna undersökning är frivillig och att ni bestämmer själva om ni vill delta. Skulle ni välja att delta och ändrar er under undersökningens gång är det bara att säga till, så respekterar vi ert beslut.

Med vänliga hälsningar

Josefine Alexanderson och Erika Johannesson

Har ni frågor kan ni kontakta oss Josefine ***** eller Erika *****

Ni kan även maila på S*****@utb.hb.se

Bilaga 2

Intervjuguide

1. Vad anser du vara manligt respektive kvinnligt inom förskolan?
2. Diskuterar ni de olika könsrollerna på möten eller planering?

Om ja. Kan du ge exempel i vilket sammanhang det har diskuterats.
Om nej. Har du funderat på det själv?
3. Planerar ni aktiviteter utifrån båda könen intressen och behov?
4. Känner du att du styr de olika könen mot val av aktiviteter och val av leksaker?
5. Hur ser du på användandet av textila material och aktiviteter i förskolan?
6. Vilket kön använder sig mest av textila material och intresserar sig mest för textila aktiviteter i förskolan?
7. På vilket sätt arbetar ni med textila material och aktiviteter? Hur gör ni för att locka in barnen i de här aktiviteter? Är det ett specifikt kön som ni försöker locka mer än det andra?
8. Hur reflekterar du över till förhållningssätt?